

JOHANN
WOLFGANG
GOETHE

Βέρθερος

Johann Wolfgang von Goethe

Βέρθερος

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=25203951

Βέρθερος:

Содержание

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

4

Конец ознакомительного фрагмента.

41

Johann Wolfgang von Goethe

Βέρθερος

BIBΛION ΠΡΩΤΟΝ

4 Μαΐου.

Πόσον χαίρω που ανεχώρησα! Καλέ μου φίλε, τι πράγμα είναι η καρδιά του ανθρώπου! Να εγκαταλείψω σε που τόσο αγαπώ, που σου ήμουν αχώριστος, και να βρίσκωμ' ευχαριστημένος! Ηξεύρω ότι μου το συγχωρείς. Μήπως αι λοιπαί μου σχέσεις δεν εξελέγησαν επίτηδες από της τύχης για να στενοχωρούν μια καρδιά σαν την ιδική μου; Η καϋμένη Λεονώρα! Και όμως ήμουν αθώος. Έπταια εγώ ότι, ενώ τα ιδιότροπα θέλγητρα της αδελφής της μου παρείχαν ευχάριστον διασκέδασιν, εγεννήθη ένα αίσθημα, πάθος εις την δυστυχισμένη της καρδιά; Και όμως είμαι εντελώς αθώος. Δεν υπέθαλψα τα αισθήματά της; Δεν εγοητεύθηκα εγώ εκ των αληθεστάτων εκφράσεων της φύσεως, που τόσες φορές, μας έκαμαν να γελώμεν, όσον ολίγον γελοίοι και αν ήσαν; Δεν – ω, τι είναι ο άνθρωπος ώστε να παραπονήται διά τον εαυτόν του! Αγαπητέ μου φίλε, σου το υπόσχομαι, θα βελτιωθώ, δεν θ' αναμασσήσω πλέον κανένα μικρόν κακόν, το οποίον μας παραθέτει η τύχη, όπως έκαμα πάντοτε· θ' απολαύσω το παρόν, το δε παρελθόν

θα μου είναι παρελθόν. Βέβαια, έχεις δίκαιον, φίλτατε, τα βάσανα θα ήσαν ολιγώτερα μεταξύ των ανθρώπων, αν δεν ησχολούντο (ο Θεός ηξεύρει διατί ούτω επλάσθησαν) με τόσην προθυμίαν της φαντασίας εις το ν' ανακαλούν αναμνήσεις του παρελθόντος κακού περισσότερο παρά να περνούν αδιάφορον παρόν.

Κάμε μου την χάριν να πης εις την μητέρα μου ότι θα φροντίσω όσον το δυνατόν καλύτερα διά την υπόθεσίν της, και θα της δώσω εντός ολίγου είδησιν περί τούτου. Ωμίλησα με την θείαν μου και δεν την ηύρα καθόλου κακήν γυναίκα, ως μας την παριστάνουν· είναι φαιδρά και οξύθυμη γυναίκα με καλλίστην καρδίαν. Της εξέθεσα τα παράπονα της μητρός μου διά το κατακρατούμενον μερίδιον της κληρονομιάς· μου εξήγησε τους λόγους, τα αίτια και τους όρους, υπό τους οποίους θα ήτο πρόθυμη το παν να μας παραδώση και περισσότερα από όσα εξητούμεν – τέλος πάντων ας είναι, δεν θέλω τώρα τίποτε περί τούτου να γράψω, πες εις την μητέρα μου, πως όλα θα τελειώσουν καλά. Και ηύρα πάλιν αγαπητέ μου, στην μικρήν αυτήν υπόθεσιν, ότι αι παρεννοήσεις και η ραθυμία περισσότερα ίσως κακά γεννούν εις τον κόσμον παρά η πανουργία και η κακία. Τουλάχιστον τα τελευταία αυτά είναι βεβαίως σπανιώτερα.

Άλλως ευρίσκομαι εδώ κάλλιστα. Η ερημία είναι διά την καρδίαν μου πολύτιμον βάλαμον εις αυτήν την παραδείσιον χώραν, και αύτη η την νεότητα αποπνέουσα

ώρα θερμαίνει με κάθε αφθονία την καρδιάν μου, που συχνά ριγεί. Κάθε δένδρον, κάθε θάμνος είναι δέσμη ανθέων, και θα επιθυμούσε κανείς να γίνη πεταλούδα, διά να δύναται να πετά εις το πέλαγος των ευωδιών, και να ευρίσκη εκεί κάθε τροφήν του.

Η πόλις καθ' εαυτήν είναι δυσάρεστος· απ' εναντίας γύρω της ανέκφραστος ωραιότης της φύσεως. Τούτο παρεκίνησε τον μακαρίτην κόμητα Μ *** να εφοδιάση τον κήπον του επί ενός των λόφων, που με ωραιωτάτην ποικιλίαν διασταυρούνται και σχηματίζουν τας χαριεστάτας κοιλάδας. Ο κήπος είναι απλούς και αισθάνεται κανείς ευθύς άμα εισέλθη, ότι το σχέδιον δεν έχει διαγράψει επιστήμων κηπουρός, αλλά μία ευαίσθητος καρδιά, που ήθελε να απολαύση τον εαυτόν της εδώ. Ήδη πολλά δάκρυα έχυσα διά τον μακαρίτην εις την ετοιμόρροπον έπαυλιν, όπου πολύ ηγάπα να διαμένη, και όπου και εγώ ευχαριστούμαι. Μετ' ολίγον θα γείνω κύριος του κήπου· ο κηπουρός με ευνοεί, αν και είναι μόλις δύο τρεις ημέραι που εγνωρίσθημεν, και δεν θα περάση κακά.

10 Μαΐου.

Θαυμαστή ευθυμία κατέλαβεν όλην την ψυχήν μου, ομοία προς τας γλυκείας πρωίας της ανοίξεως τας οποίας απολαύω με όλην μου την καρδιάν. Είμαι μόνος και χαίρομαι την ζωήν μου εις αυτήν την χώραν, η οποία επλάσθη διά τοιαύτας ψυχάς σαν την ιδική μου. Είμαι τόσο ευτυχής, φίλτατε μου, τόσο βυθισμένος εις το αίσθημα

ησύχου υπάρξεως, ώστε ένεκα τούτου πάσχει η τέχνη μου. Δεν θα ηδυνάμην ήδη ουδέ γραμμή να χαράξω, και ουδέποτε υπήρξα μεγαλείτερος ζωγράφος ή εις τας στιγμάς αυτάς. Όταν η αγαπητή κοιλάς πέριξ μου αχνίζει και ο υψηλός ήλιος σταματά εις την επιφάνειαν του αδιαπεράστου σκότους του δάσους μου, και σποραδικαί μόνον ακτίνες τινές εισδύουν εις το ιερόν άλσος, εγώ δε είμαι εξαπλωμένος επί υψηλής χλόης κοντά εις το ρυάκι που κατρακυλά και με περιέργειαν παρατηρώ σιμώτερα εις την γην πλήθος χορταράκια· όταν πλησιέστερον εις την καρδίαν μου αισθάνωμαι το ψιθύρισμα του μικρού κόσμου μεταξύ των καλαμιών, τα αναρρίθμητα, αδιερεύνητα είδη των σκουληκιών, των κωνόπων, και αισθάνομαι την παρουσίαν του Παντοδυνάμου, που μας έπλασε κατά την εικόνα του, την πνοήν του Παναγάθου, που μας βαστάζει και διατηρεί εν αιωνία ηδονή αιωρουμένους – φίλε μου, όταν τότε φωτίξη μέσα μου – και ο γύρω μου κόσμος και ο ουρανός ολόκληρος εγκαθίστανται εις την ψυχήν μου, ως η εικών μιας ερωμένης· τότε συχνάκις μετά πόθου συλλογίζομαι· αχ! να ηδύνασο πάλιν να εκφράσης τούτο, να ηδύνασο να εμπνεύσης εις τον χάρτην αυτό που τόσον εντελώς, τόσον θερμώς εις εσέ ζη, ώστε να εγίνεσο καθρέπτης της ψυχής σου, ως η ψυχή σου είναι καθρέπτης του απείρου Θεού! – Φίλε μου – Αλλά καταστρέφομαι δι' αυτού, καταβάλλομαι υπό της δυνάμεως της λαμπρότητος τούτων των φαινομένων.

12 Μαΐου.

Δεν ξέρω αν πνεύματα απατηλά πετούν γύρω εις αυτήν
εδώ την χώραν ή αν η θερμή της καρδιάς μου ουρανική
φαντασία παρουσιάζη το παν γύρω μου τόσον παραδείσιον.
Αμέσως προ του χωρίου, παραδείγματος χάριν, υπάρχει μία
βρύσις, με την οποίαν είμαι συνδεδεμένος, ως η Μελουσίνη
και αι αδελφαί της. – Καταβαίνεις μικρόν λόφον και
ευρίσκεσαι έμπροσθεν θόλου, όπου είκοσι περίπου βαθμίδες
καταβαίνουν, και εκεί κάτω αναβλύζει το πλέον διαυγές
νερό από μαρμαρίνους βράχους. Ο μικρός τοίχος, που
άνω αποτελεί τον περίβολον, τα υψηλά δένδρα που γύρω
καλύπτουν την θέσιν, η δροσερότης του τόπου, όλα αυτά
έχουν κάτι το ελκυστικόν, κάτι το φρικαλέον. Καμμία
ημέρα δεν περνά που να μη κάθωμαι εκεί μίαν ώραν.
Τότε έρχονται εκεί αι νεανίδες της πόλεως και παίρνουν
νερό, το αθωότατον και αναγκαιότατον έργον, που άλλοτε
έκαμναν ως και αι θυγατέρες των βασιλέων. Όταν κάθωμαι
εκεί, αναζή μέσα μου η πατριαρχική ιδέα πως όλοι οι
προπάπποι εγνωρίζοντο στη βρύση και εμνηστεύοντο, και
πως γύρω εις τας βρύσεις και τας πηγάς αγαθοποιά
πνεύματα περίπτανται. Ω, ουδέποτε θα ευφράνθηκε εις
την δρόσον της βρύσης μετά επίπονον οδοιπορίαν θερινής
ημέρας εκείνος που δεν δύναται να συναισθανθή τούτο!

15 Μαΐου.

Ερωτάς αν πρέπει να μου στείλῃς τα βιβλία μου. –
Αγαπητέ μου, δι' όνομα Θεού σε παρακαλώ, μη μου τα

φορτώσης! Δεν θέλω πλέον να οδηγούμαι, να παρορμώμαι, να παροτρύνομαι· αρκετά μάλιστα πάσχει η καρδιά αφ' εαυτού της· έχω ανάγκη νανουρίσματος, και τούτο ηύρα αφθονώτατα εις τον Όμηρόν μου. Πόσες φορές αποκοιμίζω το αναστατωμένον αίμα μου· διότι τίποτε τόσο ανώμαλον, τόσο ασταθές δεν είδες παρά την καρδίαν αυτήν. Αλλ' αγαπητέ μου, μήπως έχω ανάγκη να ειπώ τούτο εις σε που τόσας φορές ενωχλήθης βλέπων με μεταβαίνοντα από λύπην εις ακολασίαν, και από γλυκείαν μελαγχολίαν εις ολέθριον πάθος. Επί πλέον περιποιούμαι τη μικρή μου καρδιά, σαν άρρωστο παιδί, ενδίδω εις κάθε θέλησίν της. Αλλά μη το διαδώσης· υπάρχουν άνθρωποι που θα με έψεγαν διά τούτο.

15 Μαΐου.

Οι άνθρωποι του λαού εδώ με γνωρίζουν πλέον και με αγαπούν, ιδίως τα παιδιά. Όταν κατ' αρχάς τους επλησίαζα και φιλικώς ερωτούσα διά το ένα και τάλλο, ενόμιζαν κάποιοι ότι ήθελα να τους εμπαίξω, και πολύ αγροίκως με αποπήραν. Δεν μου εκακοφάνη· αισθάνθηκα μόνον ζωηρότατα τα εξής, που συχνάκις ήδη παρατήρησα· αφ' ενός μεν οι άνθρωποι ανωτέρας οπωσδήποτε τάξεως θα ίστανται πάντοτε εις ψυχράν απόστασιν από του όχλου, ως να είστευαν ότι πλησιάζοντες θα έχαναν, αφ' ετέρου δε πάλιν υπάρχουν είρωνες και περιγελασταί, που φαίνονται καταδεκτικοί, διά να καταστήσουν περισσότερον επαισθητήν την υπερηφάνειάν των εις τον δυστυχή τον

λαόν.

Ηξεύρω καλά ότι δεν είμεθα όμοιοι ουδέ δυνάμεθα να είμεθα· αλλά δισχυρίζομαι ότι όποιος πιστεύει ότι έχει ανάγκην να μείνη μακράν του λεγομένου όχλου διά να διατηρήση την υπόληψίν του, είναι όχι ολιγώτερον ψεκτός του δειλού που κρύβεται από τον εχθρόν του, διότι φοβείται μήπως καταβληθή.

Τώρα τελευταία ήλθα στη βρύση και ηύρα μίαν νεάνιδα υπηρέτριαν ήτις είχε βάλει το σταμνί της εις το τελευταίον σκαλοπάτι και εκύτταζε τριγύρω μήπως ήρχετο καμμία φιλενάδα της διά να την βοηθήση να το βάλη στο κεφάλι της. Κατέβην, και την εκύτταξα κατάματα. Να σε βοηθήσω, κορίτσι μου! της είπα. – Αυτή κατακοκκίνησε. Κύριέ μου, είπεν, ευχαρίστως! Ετοίμασε το στεφάνι της, και εγώ την εβοήθησα. Με ευχαρίστησε και ανέβη.

17 Μαΐου.

Έκαμα διαφόρους γνωριμίας, συντροφιά δεν ηύρα ακόμη καμμίαν. Δεν εξεύρω τι ελκυστικόν έχω διά τους ανθρώπους· με αγαπούν τόσοι απ' αυτούς και προσκολλώνται εις εμέ, και τότε λυπούμαι, όταν ο δρόμος μας μόνον επί μικρόν διάστημα είναι μαζί. Αν ερωτάς πώς είναι εδώ οι άνθρωποι, πρέπει να σου απαντήσω: καθώς παντού! Τι μονότονον πράγμα που είναι το ανθρώπινον γένος. Οι περισσότεροι δαπανούν το πλείστον του χρόνου διά να ζουν, το δε ελάχιστον της ελευθερίας, που τους περισσεύει, τόσον τους στενοχωρεί, ώστε παν μέσον

επιζητούν διά ν' απαλλαγούν αυτού. Ω περιορισμέ του ανθρώπου!

Αλλ' όμως είναι άνθρωποι καλής φύσεως! Αν κάποτε λησμονήσω τον εαυτόν μου, αν ενίοτε χαρώ μαζί τους τας ευθυμίας που ακόμη μένουν εις τους ανθρώπους να αστειεύονται όταν κάθονται σε πλούσια στρωμένο τραπέζι με όλην την απλότητα και αφέλειαν να κάμνουν κανένα περίπατον εφ' αμάξης, κανένα χορόν εις την ώραν του και τα παρόμοια, τούτο έχει καλλίστην επίδρασιν εις εμέ· μόνον δεν πρέπει τότε να ενθυμηθώ ότι και πάμπολλαι άλλαι δυνάμεις μέσα μου ηρεμούν, που μη χρησιμοποιούμεναι όλαι σήπονται, και τας οποίας επιμελώς πρέπει ν' αποκρύψω. Αχ! αυτό στενοχωρεί όλην μου την καρδίαν. – Και όμως, το να παρανοούμεθα είναι η τύχη όλων μας.

Αχ! πού εχάθη η φίλη της νεότητας μου! αχ! πού την εγνώρισα ποτέ! – θα έλεγα είσαι μωρός· ζητείς ό,τι δεν ευρίσκεται εδώ κάτω. Αλλά την είχα· αισθάνθηκα την καρδίαν, την μεγάλην ψυχήν, που εμπρός της εφαινόμην ότι είμαι πλέον ή ό,τι ήμουν, διότι ήμουν ό,τι ηδυνάμην να είμαι. Θεέ μου, έμενε τότε άχρηστος μία μόνη δύναμις της ψυχής μου; δεν ηδυνάμην ν' αποκαλύψω ενώπιόν της όλον το θαυμάσιον αίσθημα, με το οποίον η καρδιά μου περιβάλλει την φύσιν; Δεν ήτο η συναναστροφή μας αιωνία συμπλοκή των λεπτοτάτων αισθημάτων, των οξυτέρων αστεϊσμών, των οποίων όλαι αι βαθμίδες και μέχρι της αταξίας ακόμη

ἔφεραν την σφραγίδα της ευφύιας; Και τώρα! Αχ τα χρόνια της, τα οποία είχε παραπάνω, την ωδήγησαν προτήτερα από ἐμέ εις τον τάφον. Ποτέ δεν θα την λησμονήσω, ποτέ δεν θα λησμονήσω την ευστάθειαν και την θείαν της υπομονήν.

Πρό τινων ημερών συνήντα νέον τινά Φ... ελεύθερον νέον ἔχοντα πολύ ευτυχί την φυσιογνωμίαν. Προ ολίγου απεφοίτησεν από τας Ακαδημίας· δεν νομίζει μεν τον εαυτόν του σοφόν, αλλά πιστεύει ότι γνωρίζει περισσότερα από άλλους. Ἦτο και επιμελής ὅπως από διάφορα περιστατικά καταλαμβάνω· γενικῶς ἔχει καλὰς γνώσεις. Ὅτε ἤκουσεν ότι ιχνογράφουν συχνά και ότι ἤξευρα ἑλληνικά (δύο ἑκτακτα φαινόμενα εις αὐτόν ἐδώ τον τόπον), ἐστράφη προς ἐμέ και ἐπεδείκνυε πολλάς γνώσεις από του Batteux μέχρι του Wood από του de Piles μέχρι του Winckelmann και με διεβεβαίωνεν ότι εἶχεν ἀναγνώσει ἐντελῶς το πρῶτον μέρος της θεωρίας των ωραίων τεχνῶν του Sulzer, και ότι κατέχει ἓν χειρόγραφον του Heyne περί της σπουδῆς της ἀρχαιότητος. Ἐδειξα ἀδιαφορίαν.

Ἀκόμη ἐγνώρισα και ἓνα λαμπρόν ἄνδρα, τον βασιλικόν ἐπαρχον, ἄνθρωπον ελεύθερον και εἰλικρινή. Λέγουν ότι δεν δύναται να υπάρχη μεγαλειτέρα ευχαρίστησις, παρά να τον βλέπη κανεῖς μεταξύ των τέκνων του, που εἶναι ἐννέα· ιδίως γίνεται πολὺς λόγος διὰ την μεγαλειτέραν του κόρην. Με προσεκάλεσε και προσεχώσθαι τον ἐπισκεφθῶ. Κατοικεῖ εις μίαν ἐπαυλιν του ηγεμόνος, μιάμισυ ὥραν ἀπ' ἐδώ, ὅπου μετὰ τον θάνατον της γυναικός του ἔλαβε την ἀδειαν να

μετοικήση, διότι η εις την πόλιν και το επαρχεῖον διαμονή του τον ελύπει πάρα πολύ.

Πλην τούτων, ἔτυχε να συναντήσω και μερικούς αληθῶς πρωτοτύπους ἄνθρωπους, που ὅλα των εἶναι ανυπόφορα, ανυπόφοροι δε μάλιστα αι ενδείξεις της φιλίας των.

Υγίαινε! αὐτή η ἐπιστολή θα σου ἀρέση. Εἶναι τελείως ἀφηγηματική.

22 Μαΐου.

Ὅτι η ζωὴ του ἀνθρώπου δεν εἶναι παρὰ ὄνειρον, τούτο πολλοὶ το εστοχάσθησαν ὡς τώρα· και ἐμέ δε τούτο το αἶσθημα ἀκολουθεῖ παντού. Ὅταν βλέπω τα στενά ὅρια, διὰ των οποίων περιορίζονται αι πρακτικαὶ και θεωρητικαὶ δυνάμεις του ἀνθρώπου, ὅταν βλέπω ὅτι κάθε ἐνέργεια ἡμῶν σκοπεῖ μόνον να καταστήσωμεν δυνατὴν την εκπλήρωσιν ἀναγκῶν, αι ὁποῖαι πάλιν οὐδένα ἄλλον σκοπὸν ἔχουν ἢ να παρατείνουν την ἀθλίαν ἡμῶν ὑπαρξιν, και ἔπειτα ὅτι το να μένη κανεὶς ευχαριστημένος εις διάφορα ζητήματα της ἐρεῦνης τίποτε ἄλλο δεν εἶναι ἢ παραίτησις αὐτῶν βασιζομένη εις ονειροπολήματα, διότι εἶναι ὡς να ζωγραφίζη τους τοίχους, ἐντὸς των οποίων κάθεται φυλακισμένος, διὰ ποικίλων μορφῶν και λαμπρῶν ἀπόψεων, ὅλα αὐτά, Γουλιέλμε, με κάμνουν ἀφῶνον. Επιστρέφω εις τον εαυτὸν μου και εὐρίσκω ὀλόκληρον κόσμον. Και πάλιν εἶμαι μᾶλλον ἐν προαισθήσει και ἀμυδρᾷ ἐπιθυμίᾳ παρὰ εις τωρινὴν και ζωντανὴν δύναμιν. Και τότε πλέει το παν προ των αἰσθήσεών μου και μειδιῶ προχωρῶν

διὰ τοιούτων ονείρων περαιτέρω εις τον κόσμον.

Ότι τα παιδιά δεν ηξεύρουν διατί θέλουν τι, περί τούτου όλοι οι γραμματισμένοι διδάσκαλοι και παιδαγωγοί συμφωνούν· ότι δε επίσης και οι ηλικιωμένοι, σαν τα παιδιά, τρικλίζουν επάνω εις την γην αυτήν και, ως εκείνα, δεν ηξεύρουν πόθεν έρχονται και πού πηγαίνουν, ουδέ με αληθινήν σκοπιμότητα ενεργούν, και ομοίως διοικούνται με παξιμάδια και γλυκίσματα και βέργες, τούτο κανείς δεν θέλει να πιστεύση· μου φαίνεται όμως φανερόν και δι' ένα τυφλόν ακόμη.

Σου ομολογώ ευχαρίστως, διότι ηξεύρω τι θα μου αντέλεγες προς ταύτα: ότι εκείνοι είναι ευτυχέστατοι που σαν τα παιδιά ζουν αλύγιστοι, περιφέρουν τας κούκλας των, τας εκδύουν και ενδύουν, και μετά πολλού σεβασμού τριγυρίζουν το συρτάρι, όπου η μαμά έχει κλεισμένα παξιμάδια, και όταν τέλος αρπάξουν εκείνο που θέλουν, το τρώγουν με λαιμαργίαν και φωνάζουν: και άλλο. Αυτά είναι ευτυχή πλάσματα. Και εκείνοι περνούν καλά που δίδουν εις τας χυδαίας των ασχολίας ή και εις τα πάθη των μεγαλοπρεπείς τίτλους, και τα περνούν εις λογαριασμόν του ανθρωπίνου γένους ως γιγάντια έργα προς σωτηρίαν και ευδαιμονίαν αυτού. Ευτυχής εκείνος που δύναται να είναι τοιούτος! Όποιος όμως εις την ταπεινότητά του αναγνωρίζει πού όλ' αυτά καταλήγουν, όποιος βλέπει πόσον ευπρεπώς κάθε πολίτης ευτυχών ηξεύρει να καλλωπίζη τον κήπον του ωσάν παράδεισον, και πόσον αδιάκοπα ο δυστυχής

ασθμαίνων υπό το φορτίον εξακολουθεί τον δρόμον του, και ότι όλοι την αυτήν πλεονεξίαν δεικνύουν να ιδούν το φως του ηλίου τούτου δι' έν ακόμη λεπτόν περισσότερον, ναι, εκείνος σιωπά, και σχηματίζει και αυτός τον κόσμον του από τον εαυτόν του, και είναι επίσης ευτυχής, διότι είναι άνθρωπος. Και τότε, όσον και αν είναι περιορισμένος διατηρεί πάντα εις την καρδίαν το γλυκύ αίσθημα της ελευθερίας και το ότι δύναται ν' αφήση αυτήν την φυλακήν, όταν θέλη.

26 Μαΐου.

Γνωρίζεις προ πολλού τον τρόπον μου, του να ακουμπώ εις κανένα ευχάριστον μέρος να κάμνω τη μικρή μου φωληά, και εκεί με όλον τον περιορισμόν να περνώ. Τοιουτοτρόπως και εδώ ευρήκα πάλιν μίαν γωνίαν, που με εμάγευσε.

Μίαν ώραν σχεδόν μακράν της πόλεως κείται έν χωρίον που ονομάζεται Βαλάμ¹. Η τοποθεσία του επί λόφου είναι γραφικωτάτη, και όταν από το άνωθεν μονοπάτι εξέρχεται κανείς από το χωριό, επιβλέπει διά μιας όλην την κοιλάδα. Μία καλή ξενοδόχος, χαρίεσσα και πρόθυμος διά την ηλικίαν της, δίδει κρασί, ζύθον, καφέ· και το καλύτερον από όλα δύο φιλύραι, που διά των απλωμένων κλώνων των καλύπτουν την μικράν προ της εκκλησίας πλατείαν, η οποία γύρω περικλείεται δι' οικιών, σιταποθηκών και

¹ Ο αναγνώστης ας μη κοπιάση να ζητήση τους εδώ αναφερομένους τόπους· ηναγκάσθην να μεταβάλω τα αληθή ονόματα του πρωτοτύπου. ***

καλυβών. Τόσον προσφιλή, τόσον οικείον δεν ηύρα εύκολα άλλον τόπον και εκεί διατάσσω και μου φέρουν από το ξενοδοχείον το τραπεζάκι μου και την καρέκλαν μου, πίνω τον καφέ μου εκεί και αναγινώσκω τον Όμηρόν μου. Όταν για πρώτη φοράς τυχαίως ένα απομεσήμερο ήλθα υπό τας φιλύρας, ηύρα τον τόπον ολότελα έρημον. Όλοι ήσαν εις τους αγρούς, μόνον έν παιδίον τεσσάρων περίπου χρόνων εκάθητο κατά γης και εκράτει έν άλλο παιδάκι, περίπου έξ μηνών, προ αυτού μεταξύ των ποδών του καθήμενον· και το έσφιγγε με τα δύο χέρια εις το στήθος του, ώστε εχρησίμευεν εις αυτό ως είδος καρέκλας, και με όλην την ζωηρότητα που εκύτταζε γύρω γύρω με τα μαύρα του μάτια εκάθητο πολύ ήσυχα. Τούτο το θέαμα μ' εγοήτευσεν· εκάθησα επί ενός αρότρου, που έκείτο απέναντι, και με πολλήν ευχαρίστησιν εξωγράφιζα την στάσιν των μικρών αδελφών, επρόσθεσα και τον πλησίον φράκτην, την θύραν μιας σιταποθήκης και μερικούς σπασμένους τροχούς αμάξης, όλα όπως εύρίσκοντο το ένα πίσω από τ' άλλο. και μετά παρέλευσιν μιας ώρας ηύρα ότι είχα κάμει εικόνα καλά διαταγμένην και πολύ ενδιαφέρουσαν, χωρίς το ελάχιστον εκ μέρους μου να προσθέσω. Τούτο με ενίσχυσεν εις την πρόθεσίν μου, να προσκολληθώ του λοιπού μόνον εις την φύσιν. Αυτή μόνη είνε απείρως πλουσία, και αυτή μόνη σχηματίζει τον μεγάλον καλλιτέχνην. Δύναταί τις υπέρ των κανόνων πολλά να είπη, σχεδόν ό,τι δύναται να είπη προς έπαινον της κοινωνίας. Ο μορφούμενος κατ' αυτούς ουδέποτε θα

παραγάγη κάτι άνοστον και κακόν, ως ο μορφούμενος διά των νόμων και της ευπορίας ουδέποτε δύναται να γείνη οχληρός γείτων, ουδέποτε εξαιρετικός κακούργος· αλλ' όμως κάθε κανών, και ας λέγουν ό,τι θέλουν, θα καταστρέψη το αληθές της φύσεως αίσθημα και την αληθή αυτής έκφρασιν! Συ θα πης: τούτο είναι υπερβολικόν· ο κανών περιορίζει μόνον και αποκόπτει τας παραφυάδας κτλ. – Καλέ φίλε, να σου κάμω μίαν παραβολήν: Συμβαίνει το αυτό όπως και με τον έρωτα. Μία νεαρά καρδιά αφιερώνεται εντελώς εις μίαν κόρην, διατρίβει όλας τας ώρας της ημέρας πλησίον της, καταναλίσκει όλας του τας δυνάμεις, όλην του την περιουσίαν, διά να της εκφράξη κάθε στιγμής ότι αφοσιούται ολόκληρος εις αυτήν. Και τότε έρχεται ένας καλός νοικοκύρης, άνθρωπος εις δημοσίαν θέσιν ευρισκόμενος και του λέγει: Ευγενέστατε νεανία! το να αγαπά κανείς είνε ανθρώπινον, μόνον πρέπει να αγαπάτε ανθρωπίνως! Κανονίσατε τας ώρας σας, αφιερώσατε τας μεν δι' εργασίαν, τας δε της αναπαύσεως εις την ερωμένην σας. Λογίσατε την περιουσίαν σας, και ό,τι σας περισσεύει από τας ανάγκας σας, τούτο δεν σας εμποδίζω να το κάμετε δώρον, μόνον όχι τόσο συχνά: λόγου χάριν εις τα γενέθλιά της, εις την εορτήν του ονόματός της κλπ. Αν ακολουθήση τούτο ο άνθρωπος, τότε θ' αποβή χρήσιμος νέος, και εγώ αυτός θα εσυμβούλευα κάθε ηγεμόνα να τον κάμη σύμβουλον του κράτους· αλλ' ο έρωσ του πάει, και αν είναι καλλιτέχνης, πάει και η

τέχνη του. Ω φίλοι μου! διατί ο χείμαρρος της μεγαλοφυΐας τόσο σπανίως υπερχειλίζει, τόσο σπανίως μετά μεγάλων κυμάτων και μεγάλου βρόντου εισορμά και ταρασσει την έκθαμβον ψυχήν σας; – Αγαπητοί φίλοι εκεί εις τας δύο όχθας κατοικούν οι ήσυχοι και φρόνιμοι κύριοι, που αι επαύλεις των, αι πρασιαί των λαλέδων και οι αγροί των λαχάνων θα ηφανίζοντο, και που επομένως ηξεύρουν να προλαμβάνουν εγκαίρως τον μέλλοντα επαπειλούντα κίνδυνον με προχώματα και αυλάκια.

27 Μαΐου.

Ενέπεσα, ως βλέπω, εις ενθουσιασμόν, παραβολάς και ρητορείαν, και δι' αυτό ελησμόνησα να σου αφηγηθώ τι απέγειναν τα δύο παιδιά. Εκαθήμην, ολότελα βυθισμένος εις ζωγραφικόν αίσθημα, όπως το χθεσινόν μου γράμμα πολύ ασύνδετα σου παριστάνει, επάνω στο άροτρόν μου δύο ώρας περίπου. Το κοντόβραδο έρχεται εκεί προς τα παιδιά, τα οποία εν τω μεταξύ δεν είχαν κινηθή, μία νέα γυναίκα με ένα καλάθι εις τον βραχίονά της, και φωνάζει από μακράν: Φίλιππε, είσαι πολύ φρόνιμος. Με εχαιρέτησε, την ευχαρίστησα, εσηκώθηκα, επλησίασα και την ερώτησα αν ήτον η μητέρα των παιδιών. Αυτή είπε «ναι» και αφού έδωκεν εις το μεγαλύτερον ένα κουλουράκι, επήρε στην αγκαλιά το μικρό και το εφίλησε με όλην την μητρικήν αγάπην – Έδωκα, είπε, το μικρό εις τον Φίλιππον διά να το κρατή, και εγώ επήγα με το μεγαλύτερό μου στη χώρα για ν' αγοράσω ψωμί, ζάχαρι και ένα πήλινο τηγάνι. (Όλα

αυτά τα είδα εις το κάνιστρον, που το σκέπασμα του ήτο πεσμένον). Το βράδυ θα βράσω σουπίτσα διά τον Γιαννάκη μου (αυτό ήτο το όνομα του μικροτέρου)• το κακόπαιδο, το μεγάλο, μου έσπασε χθες το τηγάνι, όταν εφιλονεικούσε με τον Φίλιππον για τα υπόλοιπα της πάστας. – Την ερώτησα πού ήτο το μεγαλύτερο, και μόλις μου είπεν ότι εκυνηγούσε στο λιβάδι ένα ζευγάρι χήναις, ιδού ήλθε πηδών και φέρον εις το μικρότερό του αδέλφι μια βέργα από λεπτοκαρυάν. Εξηκολούθησα την ομιλίαν με την γυναίκα και έμαθα ότι ήτο θυγάτηρ του διδασκάλου και ότι ο σύζυγός της είχε ταξειδεύσει εις Ελβετίαν διά να ζητήσει την κληρονομίαν ενός εξαδέλφου. – Ηθέλησαν να του την πάρουν δι' απάτης, είπε, δεν του απαντούσαν εις τας επιστολάς του και λοιπόν επήγεν ο ίδιος εκεί. Μήπως τάχα του συνέβη κανένα δυστύχημα! δεν μανθάνω τίποτα απ' αυτόν. – Δύσκολον μου ήτο ν' αποχωρισθώ της γυναίκας, έδωκα εις τα δύο παιδιά από μια πεντάρα, της έδωκα και μίαν διά το μικρότερο, διά να του αγοράση ένα κουλούρι για την σούπαν, αν θα ξαναπήγαινε εις την χώραν, και έτσι απεχωρίσθημεν.

Σε βεβαιώ, φίλτατέ μου, όταν τα αισθήματά μου δεν κρατούνται πλέον, τότε όλην μου την ταραχήνπραϋνει το βλέμμα ενός τοιούτου πλάσματος, που με μακαρίαν ησυχίαν διατρέχει τον στενόν κύκλον της υπάρξεώς του, μόλις συντηρείται από ημέρας εις ημέραν, βλέπει τα φύλλα των δένδρων να πίπτουν, και ουδέν άλλο με τούτο σκέπτεται παρ' ότι έρχεται ο χειμών.

Από τότε πηγαίνω συχνά εκεί έξω. Τα παιδιά με συνήθισαν εντελώς, παίρνουν ζάχαριν, όταν πίνω καφέ, και το βράδυ μοιράζονται με εμέ το βουτυρόψωμο και το ξυνόγαλο. Την Κυριακήν ποτέ δεν τους λείπει η πεντάρα· και όταν δεν ευρίσκωμαι εκεί μετά την εκκλησίαν, έχει προσταγήν η ξενοδόχος να την πληρώνη.

Είναι εξοικειωμένα μ' εμένα· μου διηγούνται χίλια δυο, και μάλιστα τέρπομαι εις τα πάθη των και τας αφελείς εκρήξεις της ζηλοτυπίας των, όταν και άλλα παιδιά συναθροίζονται από το χωριό.

Πολύν κόπον εδοκίμασα ν' απαλλάξω την μητέρα των του φόβου, που είχε, μήπως τα παιδιά ενοχλήσουν τον κύριον.

30 Μαΐου.

Ό,τι σου είπα τελευταία περί της ζωγραφικής, το ίδιο ισχύει επίσης και περί της ποιήσεως, αρκεί μόνον να αισθανθή κανείς το έξοχον και να τολμήση να το εκφράση· αυτά πράγματι είναι πολλά δι' ολίγων εκφραζόμενα. Σήμερα μου έτυχε μία σκηνή, που καθαρώς αντιγραφείσα θ' απετέλει το ωραιότατον ειδύλλιον του κόσμου· αλλά τι θέλει ποίησις, σκηνή, ειδύλλιον; μήπως πρέπει πάντοτε να προπαρασκευαζώμεθα, ωσάν να προπλασώμεθα, όταν πρόκηται να λάβωμεν μέρος εις έν φαινόμενον της φύσεως;

Αν εκ τούτου του προοιμίου περιμένης υψηλόν τι και έξοχον, οικτρώς πάλιν απατάσαι· δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα παλληκάρι του χωριού που μου απέσπασε την ζωηράν αυτήν συμπάθειαν. – Ως συνήθως, θα διηγηθώ

κακώς. Και συ, ως συνήθως, θα με εύρης, υποθέτω, υπερβολικόν. Πάλιν λοιπόν το Βαλάιμ και πάντοτε το Βαλάιμ παράγει τα σπάνια φαινόμενα.

Εκεί υποκάτω εις τας φιλύρας ευρίσκετο μία συντροφιά διά να πιη καφέ.

Επειδή δεν μου άρεσε τόσον πολύ, έμεινα μακράν με μίαν πρόφασιν.

Ένα παλλικάρι εβγήκε από μίαν γειτονικήν οικίαν και ησχολείτο να διορθώση κάτι τι εις το άροτρον, το οποίον νεωστί είχα σχεδιάσει. Επειδή μου ήρεσε το παραστατικόν του, του ωμίλησα, τον ερώτησα διά τα κατ' αυτόν, εγνωρίσθημεν ευθύς, και, ως μου συμβαίνει συνήθως με τοιούτου είδους ανθρώπους, ευθύς ελάβαμεν οικειότητα μεταξύ μας. Μου διηγήθη ότι υπηρέτει εις μίαν χήραν, και ότι αυτή τον μετεχειρίζετο πολύ καλά. Τόσον πολύ ωμιλούσε περί αυτής και τόσον την επαινούσε, ώστε ευθύς ηδυνάμην να παρατηρήσω ότι με το σώμα του και με την ψυχήν του ήτο αφοσιωμένος προς αυτήν. Δεν είναι πλέον νέα, είπε, την μετεχειρίζετο πολύ κακά ο πρώτος της άνδρας, δεν θέλει πλέον να υπανδρευθή· και από την διήγησίν του τόσον φανερά εδείχνετο πόσον ωραία, πόσον θελκτική του εφαίνετο, πόσον δε πολύ επεθύμει να εκλέξη αυτόν, διά να εξαλείψη την ανάμνησιν των ελαττωμάτων του πρώτου ανδρός της, ώστε έπρεπε να σου επαναλάβω λέξιν προς λέξιν δια να σου καταστήσω φανεράν την καθαράν επιθυμίαν, την αγάπην, την πίστιν του ανθρώπου αυτού.

Ναι, έπρεπε να έχω το δώρον του μεγίστου ποιητού, δια να δυνηθώ να σου παραστήσω εξ ίσου ζωηρά την έκφρασιν των σχημάτων του. Όχι, καμμία λέξις δεν εκφράζει την αβρότητα που υπήρχεν εις όλους τους τρόπους και την έκφρασίν του· ό,τι θα ηδυνάμην πάλιν ν' αναφέρω είναι σκαιόν και άκομψον. Ιδίως με συνεκίνησε το πώς εφοβείτο μήπως ήθελα σκεφθή διαφορετικά δια τας σχέσεις του με αυτήν και μήπως αμφέβαλλα περί της καλής διαγωγής του. Πόσον θελκτικόν ήτο όταν ωμίλει περί της μορφής της, περί του σώματός της, το οποίον άνευ του θελγήτρου της νεότητος τον κατέθελγε και τον εδέσμευε τούτο δεν δύναμαι παρά μόνον εις τα ενδότατα της ψυχής μου ν' αναπαραστήσω. Εις όλην την ζωήν μου δεν είδα την έντονον επιθυμίαν και τον θερμόν και δεινόν πόθον που υπήρχε μέσα εις την τόσην καθαρότητα, δύναμαι μάλιστα να πω εις την καθαρότητα αυτήν που ποτέ μου δεν εφαντάσθην ουδ' ωνειρεύθην. Μη με μέμφεσαι αν σου ειπώ ότι μου φλέγεται έως τα μύχια η ψυχή μου εις την ανάμνησιν αυτής της αθωότητος και αληθείας, και ότι η εικών της πίστεως αυτής και τρυφερότητος παντού με ακολουθεί, και ότι όπως εκείνος και εγώ από την αυτή φωτιά καίομαι και διψώ.

Τώρα θα προσπαθήσω να την ίδω τάχιστα, ή μάλλον, αν σκεφθώ καλά, θέλω να το αποφύγω. Καλύτερα να την βλέπω διά των οφθαλμών του εραστού της· ίσως φανή προ των ιδίων μου οφθαλμών ουχί ως τώρα μου παρίσταται, και διατί να καταστρέψω την ωραίαν εικόνα;

16 Ιουνίου.

Διατί δεν σου γράφω: – Ερωτάς τούτο, ενώ είσαι και συ ένας από τους λογίους; Έπρεπε να μαντεύσης ότι ευρίσκομαι καλά, και μάλιστα – για να ομιλήσω σύντομα – έκαμα μίαν γνωριμίαν, η οποία εγγίζει πλησιέστερα την καρδίαν μου. Έκαμα – δεν ηξεύρω.

Δύσκολον θα μου αποβή να σου διηγηθώ με τάξιν πώς συνέβη να γνωρίσω ένα των πλέον αξιεράστων πλασμάτων. Είμαι χαρούμενος και ευτυχής, και επομένως όχι καλώς ιστορικός.

Ένα άγγελον! – Εντροπή! Έτσι ο καθένας ονομάζει την ερωμένην του· ψέμματα; Και όμως δεν είμαι εις κατάστασιν να σου ειπώ πόσον είναι τελεία, διατί είναι τελεία· εδέσμευσεν όλην μου την ψυχήν.

Τόση απλότης με τόσην διάνοιαν, τόση αγαθότης με τόσην σταθερότητα και η αταραξία της ψυχής με την αληθή ζωήν και ενέργειαν.

Αηδής φλυαρία είναι ό,τι και αν ειπώ δι' αυτήν, οικτραί αφηρημένα έννοιαι, που κανένα χαρακτηριστικόν του εγώ της εκφράζουν. Άλλοτε – όχι, όχι άλλοτε, τώρα αμέσως θα σου το διηγηθώ. Αν δεν το κάμω τώρα, τότε ουδέποτε θα γείνη. Διότι, σου το εμπιστεύομαι, αφ' ότου ήρχισα να γράφω, τρεις φορές ήδη εσκέφθην να βάλω κάτω την πέννα, να διατάξω την επίσαξιν του ίππου μου και να υπάγω εκεί έξω. Και όμως ωρκίσθην σήμερα το πρωί να μην υπάγω εκεί πέρα, και όμως πηγαίνω κάθε στιγμήν εις το

παράθυρον, διά να ίδω πόσον υψηλά είναι ακόμη ο ήλιος.

Δεν ημπόρεσα να κατανικήσω τον εαυτόν μου, έπρεπε να υπάγω έξω προς αυτήν. Ιδού, επέστρεψα Γουλιέλμε, θα φάγω το βουτυρόψωμο ως δείπνον, και θα σου γράψω. Οποία ηδονή διά την ψυχήν μου, να την βλέπω εις τον κύκλον των αγαπητών φαιδρών παιδιών, των οκτώ αδελφών της.

Αν εξακολουθήσω έτσι, εις το τέλος θα έχης μάθει τόσον, όσον και εις την αρχήν. Άκουε λοιπόν, θ' αναγκάσω τον εαυτόν μου να εισέλθω εις τα καθέκαστα.

Σου έγγραψα νεωστί πώς εγνώρισα τον έπαρχον Σ.. και πως με παρεκάλεσε να τον επισκεφθώ εις το ασκητήριόν του ή μάλλον εις το μικρόν του βασίλειον. Παρημέλησα τούτο και ίσως δεν θα επήγαινα, αν η τύχη δεν μου ανεκάλυπτε τον θησαυρόν που κείται κρυμμένος εις τον ήσυχον αυτόν τόπον.

Οι νέοι μας είχαν συμφωνήσει διά χορόν εις την εξοχήν και σ' αυτό και εγώ ευρέθηκα πρόθυμος: Έδωκα το χέρι εις μίαν καλήν, ωραίαν, άλλως ασήμαντον νεανίδα του τόπου, και συνεφωνήθη να πάρω μίαν άμαξαν και να πάω με την χορεύτριάν μου και την εξαδέλφην της έξω εις τον τόπον της διασκεδάσεως, και να προσλάβω καθ' οδόν την Καρολίαν Σ.. – Θα γνωρίσετε ωραίαν νέαν, είπεν ο σύντροφός μου, όταν διηρχόμεθα εφ' αμάξης διά του εκτεταμένου και αραιού δάσους προς την έπαυλιν. Προσέξατε, επρόσθεσεν η εξαδέλφη της, μήπως ερωτευθήτε! – Διατί τούτο;

είπα. – Την έδωσαν ήδη, απεκρίθη εκείνη, εις ένα πολύ καλόν άνδρα, ο οποίος εταξίδευσε προς τακτοποίησιν των υποθέσεών του, επειδή απέθανεν ο πατήρ του, και διά να ζητήση επιφανή θέσιν. Η είδησις μου ήτο όλως αδιάφορος.

Ο ήλιος απείχεν ακόμη από το όρος ένα τέταρτον, ότε η αμαξά μας εστάθη προ της θύρας της αυλής. Ο καιρός ήτο πνιγηρός, και αι δεσποινίδες εξέφραζαν τον φόβον των διά μίαν καταιγίδα, που εφαίνετο να προετοιμάζεται από τα σταχτερά και συμπυκνωμένα σύννεφα τριγύρω εις τον ορίζοντα. Εξηπάτησα τον φόβον των σφετερισθείς γνώσιν του καιρού, αν και ήρχισα και εγώ ο ίδιος να προαισθάνωμαι ότι η διασκέδασίς μας θα υφίστατο κάποιον ατύχημα.

Είχα καταβή από την άμαξαν, και μία υπηρέτρια, η οποία ήλθεν εις την θύραν, μας παρεκάλεσε να περιμείνωμεν μίαν στιγμήν και θα έλθη αμέσως η δεσποινίς Καρολίνα. Επροχώρησα διά της αυλής προς την καλοκτισμένην οικίαν, και ότε ανέβην την εμπροσθινήν κλίμακα, και επάτησα το κατώφλιον της θύρας, μου έτυχε το θελκτικώτατον θέαμα από όσα ποτέ είδα. Εις τον πρόδρομον έξι παιδιά από ένδεκα μέχρι δύο ετών περιεκύκλωναν μίαν δεσποινίδα ωραίας μορφής, μέσου αναστήματος, φέρουσαν απλούν λευκόν ένδυμα με τριανταφυλλί φιόγκους εις τον βραχίονα και επί του στήθους. – Εκρατούσε ένα μαύρο ψωμί, και έκοπτεν εις τα μικρά της αδελφάκια γύρω γύρω εις καθένα το κομμάτι του αναλόγως της ηλικίας του και ορέξεως, το

ἐδίδεν εἰς καθένα με πολλήν γλυκύτητα καὶ καθέν ανεφώνει ἀφελώς: Ευχαριστώ! ἐνῶ εἶχε σηκωμένα ψηλά τα μικρά του χεράκια, πολύ πριν ἀκόμη κοπή το κομμάτι που ἦταν προωρισμένο γι' αὐτόν· καὶ ἔπειτα ευχαριστημένον μ' αὐτό το ψωμί, το ὁποῖον ἀπετέλει τον δείπνον του, ἢ ἔφευγε πηδών, ἢ σύμφωνα πρὸς τον μάλλον ἡσυχον χαρακτήρα του ἀπῆρχετο πρὸς την θύραν της αὐλῆς, διὰ νὰ ἴδῃ τους ξένους καὶ την ἀμαξαν, διὰ της ὁποίας ἡ Καρλόττα των ἐμέλλε νὰ ἀναχωρήσῃ. – Σας ζητῶ συγγνώμην, εἶπε, που σας ἔδωκα κόπον νὰ ἀναβῆτε, καὶ ἀναγκάζω τὰς κυρίας νὰ περιμένουν. Ενδυομένη καὶ διατάττουσα μερικά οἰκιακὰ τα ὅποια ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθοῦν κατὰ την ἀπουσίαν μου, ἐλησμόνησα νὰ δώσω ψωμί εἰς τα παιδιὰ διὰ νὰ δειπνήσουν, καὶ δεν θέλουν νὰ τους το κόψῃ κανένας ἄλλος παρὰ μόνον ἐγώ. – Της ἔκαμα κάποιο μικρὸ φιλοφρόνημα· ολόκληρος ἡ ψυχὴ μου ἀνεπαύετο ἐπὶ του ἀναστήματος του τόνου, του τρόπου της καὶ μόλις ἔλαβα την ευκαιρίαν ν' ἀναλάβω ἐκ της ἐκπλήξεώς μου ὅταν ἔτρεξεν εἰς το δωμάτιον διὰ νὰ πάρῃ τα γάντια της καὶ το ριπίδιον. Τα μικρά με παρετήρουν εἰς κάποιαν ἀπόστασιν ἀπὸ τα πλάγια, καὶ ἐγὼ ἐπροχώρησα εἰς το μικρότατον, το ὁποῖον εἶχε πολὺ χαριτωμένην φυσιολογίαν. Αὐτὸ ἀπεσύρετο, καθ' ἣν στιγμὴν ἤδη ἡ Καρολίνα ἐξήρχετο καὶ εἶπε: «Λουδοβίκε, δὸς το χέρι σου εἰς τον ἐξάδελφον». Το ἔκαμε με πολλήν ἐλευθερίαν καὶ δεν ἠδυνήθην, μολονότι ἡ μικρὴ του μύτη ἦτο γεμάτη μύξες, νὰ μὴ το φιλήσῃ με ὅλην μου

την καρδίαν. – Εξάδελφος είπα, ενώ της έδίδα το χέρι· πιστεύετε ότι είμαι άξιος της ευτυχίας να είμαι συγγενής σας – Ω, είπε με ελαφρόν μειδίαμα, η συγγένειά μας είναι πολύ εκτεταμένη, και θα ελυπούμην αν θα είσθε ο πλέον μακρινός συγγενής μας. Φεύγουσα έδωκεν εντολήν της Σοφίας, της μεγαλύτερας μετ' αυτήν αδελφής, κόρης ένδεκα περίπου ετών, να προσέχη καλά τα παιδιά και να υποδεχθή τον μπαμπά, όταν επιστρέψη από τον περίπατον. Και εις τα μικρά είπε να υπακούσουν εις την αδελφήν των Σοφίαν, ως να ήτον αυτή η ίδια· που της το υποσχέθηκαν όλα. Αλλά μία μικρή προπετής ξανθούλα περίπου έξι χρονών, είπεν: Αυτή όμως δεν είναι Καρολίνα· εμείς αγαπούμεν εσένα πιο πολύ. – Τα δύο μεγαλύτερα παιδιά είχαν σκαλώσει ήδη εις το πίσω μέρος της αμάξης και με την παράκλησίν μου τους επέτρεψε να έλθουν μαζί μέχρι της αρχής του δάσους, αν υπόσχοντο ότι δεν θα κάμουν παιγνίδια, και ότι θα κρατούνται καλά.

Μόλις ετοποθετήθημεν εις την άμαξαν, και αι νεανίδες εχαιρέτησαν, έκαμαν αμοιβαίως τας παρατηρήσεις των διά την ενδυμασίαν, και μάλιστα διά τα καπέλλα των, και επερίπαιξαν αρκετά την συντροφιάν που επερίμεναν, ότε η Καρολίνα διέταξε τον αμαξηλάτην να σταματήσει και είπε στ' αδέλφια της να κατεβούν, αυτά εξήτησαν μίαν φοράν ακόμη να της φιλήσουν το χέρι· το μεγαλύτερο έκαμε μάλιστα τούτο με όλην την αβρότητα που μπορεί να έχη δεκαπέντε χρονών παιδί, το δε άλλο με πολλήν ορμήν και αδεξιότητα. Τους παρήγγειλε μίαν φοράν ακόμη να

φιλήσουν τα μικρά, και εξεκινήσαμεν.

Η εξαδέλφη την ερώτησεν αν είχε τελειώσει το βιβλίο που τελευταία της είχε στείλει. – Όχι, είπε η Καρολίνα, δεν μου αρέσει, θα σου το επιστρέψω. Και το προηγούμενον δεν ήτο καλύτερον. – Εξεπλάγη όταν ηρώτησα ποίου είδους βιβλία ήσαν, και μου απεκρίθη:..² – Ηύρα τόσον χαρακτήρα εις κάθε τι που έλεγεν, έβλεπα σε κάθε λέξιν νέα θέλγητρα, νέας ακτίνας του πνεύματος εξαστραπτούσας από τα χαρακτηριστικά της, τα οποία εφαινόντο ότι βαθμηδόν εξωήρευαν, γιατί αισθανότουν ότι εγώ την εννούσα.

– Όταν ήμουν νεωτέρα, είπε, τίποτε άλλο δεν αγαπούσα πολύ, όσον τα μυθιστορήματα. Ο Θεός το ξεύρει πόσον ευχαριστούμην οσάκις ηδυνάμην να κάθωμαι την Κυριακήν σε μια γωνία και με όλην μου την καρδίαν να συμμερίζωμαι την ευτυχίαν και δυστυχίαν μιας Miss Jenny. Και δεν αρνούμαι ότι το είδος αυτό των βιβλίων έχει ακόμη δι εμέ μερικά θέλγητρα. Επειδή όμως τόσον σπανίως ευκαιρώ να πάρω ένα βιβλίο, θέλω να είναι όλως διόλου της ορέξεώς μου. Και εκείνος ο συγγραφεύς μου είναι ο πλέον αγαπητός, εις τον οποίον ανευρίσκω τον κόσμον μου, εις τον οποίον συμβαίνουν τα πράγματα όπως εις εμέ, και του οποίου η ιστορία μ' όλα ταύτα μου αποβαίνει τόσον ενδιαφέρουσα και τερπνή όσον αυτή η οικιακή μου ζωή, που δεν είναι

² Αναγκάζομαι να σβύσω το μέρος τούτο της επιστολής διά να μη δώσω αιτίαν παραπόνου εις κανένα, αν και ολίγον ενδιαφέρει κάθε συγγραφέα η κρίσις μιας κόρης και ενός αστάτου νέου.

παράδεισος, είναι όμως καθόλου πηγή κρυφής ευτυχίας.

Επροσπάθησα ν' αποκρύψω την συγκίνησιν που μου έκαναν αι λέξεις αυτάι. Αλλά δεν εκρατήθην επί πολύ· διότι ότε την ήκουσα να ομιλή εν παρόδω με τόσην αλήθειαν περί του Εφημερίου του Waketield, περί³ – έγεινα διαχυτικώτατος, της είπα ό,τι ήξευρα και μόνον μετά τινα καιρόν, όταν η Καρολίνα απηύθυνε τον λόγον προς τας άλλας, ενόησα ότι κατά το διάστημα αυτό με ανοικτά τα μάτια εκάθηντο εκείνες, ως να μη ήσαν μαζί μας. Η εξαδέλφη πλέον ή άπαξ με εκύταξε σαρκαστικώς, εγώ όμως το απήφησα όλως διόλου.

Η ομιλία εστράφη εις την διασκέδασιν του χορού. – Και αν το πάθος τούτο είναι ελάττωμα, είπεν η Καρολίνα, σας ομολογώ ευχαρίστως ότι δι' εμέ δεν υπάρχει ανώτερον του χορού. Και όταν έχω κάτι που με στενοχωρεί και παίζω διά τον εαυτόν μου εις το ξεκουρδισμένον κλειδοκύμβалόν μου μια καδρίλια μου περνούν όλα.

Πόσον κατά την ομιλίαν εγοητευόμουν από τα μαύρα της μάτια! πόσον τα ρόδινά της χείλη και τα φαιδρά δροσερά μαγουλά της εφείλκυαν ολόκληρον την ψυχήν μου! πόσον, όλως βυθισμένος εις το λαμπρόν νόημα των λόγων της, συχνάκις δεν άκουα καθόλου τας λέξεις, διά των οποίων εξεφράζετο. – Περί τούτου έχεις ήδη μίαν ιδέαν, διότι με

³ Και εδώ παρελείφθησαν τα ονόματα εντοπίων τινών συγγραφέων, όποιοι μετέχε του επαίνου της Καρολίνας, θα το αισθανθή εις την καρδίαν του, αναγινώσκων το χωρίον αυτό, άλλος δε κανένας δεν χρειάζεται να το γνωρίση.

γνωρίζεις. Εν συντόμω, κατέβηκα από την άμαξαν σαν ονειρευόμενος, όταν εσταματήσαμεν εμπροστά στο σπίτι της διασκεδάσεως, και τόσον ήμουν βυθισμένος εις όνειρα μέσα εις τον σκοτεινά διαγραφόμενον κόσμον, ώστε μόλις επρόσεχα εις την μουσικήν η οποία εκ της φωταγωγημένης αιθούσης αντήχει κάτω προς ημάς.

Οι δύο κύριοι, ο Αουδράνος και κάποιος Ν. Ν. – ποιος ενθυμείται όλα τα ονόματα! – οι οποίοι ήσαν χορευταί της εξαδέλφης και της Καρολίνας, μας υπεδέχθησαν παρά την θύραν της αμάξης, επήραν τις ντάμες των και εγώ ωδήγησα την ιδικήν μου.

Εχορεύσαμεν τότε διάφορα μενουέτα· επροσκάλεσα την μίαν μετά την άλλην τας δεσποινίδας και ίσα ίσα αι ολιγώτερον συμπαθείς έκαμαν μίαν ώραν να προσφέρουν το χέρι διά να τελειώση το πράγμα. Η Καρολίνα και ο χορευτής της άρχισαν ένα αγγλικόν χορόν, και δύνασαι να φαντασθής πόσον ευχαριστήθηκα ότε εις την σειράν άρχισε την στροφήν μαζί μας! Ω! χορεύουσαν πρέπει να την ιδή κανείς! Βλέπεις παραδίδεται εις τον χορόν με όλην την καρδίαν, με όλην την ψυχήν· το σώμα της όλον είναι μία αρμονία. Είναι τόσον άφροντις, τόσον αφελής, ωσάν αυτό που έκαμνε να ήτο το παν ως να μη εσκέπτετο τίποτε άλλο, τίποτε να μη ησθάνετο· και εις την στιγμήν εκείνην βεβαίως όλα τα άλλα δεν υπάρχουν δι' αυτήν.

Της εξήτησα την δευτέρα καδρίλλια· μου υπεσχέθη την τρίτην και με την πλέον θελκτικήν παρρησίαν, που δύνασαι

να φαντασθής, με εβεβαίωσεν ότι εγκαρδίως αγαπούσε να χορεύη γερμανικόν χορόν. – Εδώ συνηθίζεται, επρόσθεσεν, ώστε κάθε ζεύγος που εχόρευε να μένη ηνωμένο εις τον γερμανικόν χορόν, ο δε καβαλλιέρος μου χορεύει κακά το βαλς, και θα μου είναι ευγνώμων, αν τον απαλλάξω του κόπου. Η ντάμα σας και αυτή δεν τον καταφέρει, και δεν θέλει, εγώ δε κατά τον αγγλικόν χορόν παρετήρησα ότι χορεύετε καλά το βαλς. Αν λοιπόν θέλετε να είμεθα μαζί εις τον γερμανικόν, πηγαίνετε και παρακαλέσετε τον καβαλλιέρο μου και εγώ θα παρακαλέσω την ντάμα σας. – Της έδωσα το χέρι εις σημείον παραδοχής, και εσυμφωνήσαμεν ώστε εν τω μεταξύ να ομιλή ο χορευτής της με την χορεύτριάν μου.

Ήδη άρχισε ο χορός, και ευχαριστόμεθα κάμποσιν ώραν, εις πολυειδείς περιπλοκάς των βραχιόνων. Με ποίαν χάριν, με πόσιν ελαφρότητα εκινείτο! και ότε επί τέλους αρχίσαμεν το βαλς, και ως σφαίραι περιστρεφόμεθα γύρω ο ένας του άλλου, έγινε κατ' αρχάς ολίγη σύγχυσις, επειδή ολίγιστοι είναι εξησκημένοι. Είχαμεν την εξυπνάδα και τους αφήσαμεν να ξεθυμάνουν και όταν οι μάλλον ανεπιτήδειοι είχαν αποχωρήσει από τον κύκλον, αρχίσαμεν ημείς και εβαστάξαμεν γενναίως έως το τέλος με έν άλλο ζεύγος ακόμη με τον Αουδράνον και με την χορεύτριάν του. Ουδέποτε εκινήθηκαν τα πόδια μου τόσο εύκολα. Δεν ήμην πλέον άνθρωπος. Το πλέον αγαπητόν πλάσμα να έχω εις τους βραχίονας και να περιστρέφωμαι μαζί της ως

αστραπή, ώστε τα πάντα περί εμέ εχάνοντο και – Γουλιέλμε, διά να είμαι ειλικρινής, ωρκίσθην μ' όλα ταύτα, ότι μία κόρη, την οποίαν θα ηγάπων, επί της οποίας θα είχαν αξιώσεις, δεν θα εχόρευε ποτέ με άλλον παρά με εμέ, έστω και μέχρις εξαντλήσεως. Με εννοείς!

Εκάμαμεν μερικούς γύρους, περπατούντες εις την αίθουσαν διά να ανασάνωμεν. Τότε εκάθησε, και τα πορτοκάλλια, τα οποία είχα βάλει κατά μέρος, και τα οποία τώρα ήσαν τα μόνα υπολειφθέντα, παρείχαν σπουδαίας υπηρεσίας, εκτός ότι εις κάθε κομμάτι, το οποίον εξ ανάγκης έδιδεν εις μίαν αδιάκριτον γειτόνισσαν, ησθανόμην μια μαχαιριά εις την καρδίαν.

Εις τον τρίτον αγγλικόν χορόν είμεθα το δεύτερον ζεύγος. Ενώ χορεύοντες επερνούσαμεν την γραμμήν και εγώ – ο Θεός ξεύρει με πόσην ηδονήν – ήμην προσηλωμένος εις τον βραχίονα και τους οφθαλμούς της, που ήσαν πλήρεις αληθεστάτης εκφράσεως της αθωοτάτης και αγνοτάτης τέρψεως, φθάνομεν εις μίαν κυρίαν, η οποία διά του ερασμίου ύφους της επί προσώπου πλέον όχι νέου είχε κινήσει την προσοχήν μου. Προσβλέπει την Καρολίαν μειδιώσα, υψώνει απειλητικώς το δάκτυλο, και δύο φορές στρεφομένη αναφωνεί το όνομα «Αλβέρτος» με σημαντικόν τόνον.

– Ποιος είναι ο Αλβέρτος, είπα εις την Καρολίαν, αν δεν είναι αδιακρισία να ερωτήσω: Ήταν έτοιμη ν' αποκριθή, ότε ηναγκάσθημεν να χωρισθώμεν διά να

σχηματίζωμεν μεγάλην άλυσιν εν σχήματι ενός οκτώ, και μου εφάνη ότι διέβλεψα σκέψιν τινά εις το μέτωπόν της, όταν επερνούσαμεν ο εις από τον άλλον. – Τι να σας το αποκρύψω, είπεν, ενώ μου επρόσφερε το χέρι διά τον περίπατον. ο Αλβέρτος είναι καλός άνθρωπος, με τον οποίον πάνω κάτω είμαι αρραβωνιασμένη, – Τούτο μεν δεν μου ήτο νέον τι (διότι τα κορίτσια μου το είχαν ειπεί καθ' οδόν), αλλ' όμως μου ήτο τόσον πολύ νέον, επειδή δεν είχα σκεφθή σχετικώς προς αυτήν, που εις τόσον ολίγας στιγμάς μου έγινε τόσον ακριβή. Εν ενί λόγω εταράχθην, τα έχασα, και εισήλθα κατά λάθος μεταξύ άλλου ζεύγους, ώστε επήλθε μεγάλη σύγχυσις, και εχρειάσθη εκ μέρους της Καρολίνας όλη η παρουσία του πνεύματος και τράβηγμα απ' εδώ κι' απ' εκεί διά να επανέλθη γρήγορα η τάξις.

Ο χορός δεν είχε τελειώσει ακόμη, όταν αι αστραπαί, τας οποίας προ πολλού ήδη εβλέπαμεν λαμπούσας εις τον ορίζοντα, και τας οποίας είχα πιστεύσει ως απλά αποτελέσματα της θερμότητος, άρχισαν να γίνωνται πολύ ισχυρότεροι, και αι βρονταί έπνιξαν την μουσικήν. Τρεις κυρίαι εξήλθαν από την γραμμήν, και οι καβαλλιέροι των τας ηκολούθουν· η αταξία κατήντησε γενική και η μουσική έπαυσεν. Είναι φυσικόν, όταν εν μέσω της ευθυμίας μας επέρχεται κανέν δυστύχημα ή κάτι φοβερόν, να μας προξενή ισχυροτέραν αίσθησιν παρ' άλλοτε, τούτο μεν ένεκα της αντιθέσεως την οποίαν τόσον ζωηράν αισθάνεται κανείς, τούτο δε, έτι μάλλον, διότι αι αισθήσεις

μας είναι ανοικταί εις την ευαισθησίαν και επομένως τόσοι ταχύτερα δέχονται μίαν εντύπωσιν. Εις αυτάς τας αιτίας θ' αποδώσω τους αλλοκότους μορφασμούς, εις τους οποίους είδα πολλάς κυρίας να ξεσπούν. Η πλέον φρόνιμη εκάθητο εις μίαν γωνίαν, με την ράχιν προς το παράθυρον, και εβούλωνε ταυτιά της. Μία άλλη εκάθητο γονατισμένη προ αυτής, και έκρυπτε την κεφαλήν της εις τον κόλπον της πρώτης. Μία τρίτη εισέδυσσε μεταξύ των δύο, και αγκάλιαζε τις μικρές της αδελφές χύνουσα πολλά δάκρυα. Μερικαί ήθελαν ν' αναχωρήσουν· άλλαι, αι οποίαι ακόμη ολιγώτερον εγνώριζαν τι έκαμναν, δεν είχαν τόσην ετοιμότητα ώστε να περιορίσουν την θρασύτητα των νεαρών κατεργαρέων μας, οι οποίοι εφαινόντο ασχολούμενοι εις το ν' αρπάξουν από τα χείλη των ωραίων στενοχωρουμένων τας περιφόβους προσευχάς, τας οποίας απηύθυναν προς τον ουρανόν. Μερικοί εκ των κυρίων μας είχαν καταβή διά να καπνίσουν ήσυχα· και η επίλοιπος συντροφιά δεν εναντιώθηκε, όταν η ξενοδόχος επρότεινεν την συνετήν ιδέαν να μας παραχωρήση έν δωμάτιον, το οποίον είχε παραθυρόφυλλα και παραπετάσματα. Μόλις εισήλθαμεν εκεί, ότε η Καρολίνα κατεγίνετο να σχηματίση κύκλον από Καρέκλας και αφού η συντροφιά κατά παράκλησίν της εκάθησεν, επρότεινεν ένα παιγνίδι.

Είδα πολλούς, οι οποίοι ελπίζοντες από το παιγνίδι κανένα σημαντικό φιλί ετοίμαζαν προς τούτο τα χείλη των και ελύγιζαν. – Θα παίξωμεν το μέτρημα, είπε. Προσέχετε

λοιπόν. Εγώ θα γυρίζω γύρω γύρω από τα δεξιά προς τα αριστερά, και έτσι θα μετράτε και σεις γύρω γύρω, καθένας τον αριθμόν που του πέφτει, και αυτό πρέπει να γείνη σαν αστραπή, και οποίος αργήση ή κάμη λάθος, θα φάη ένα μπατσο και ούτω καθεξής, ως το χίλια. – Ήτο θελκτικόν να το βλέπη κανείς. Εγύριζε γύρω γύρω με τον βραχίονα εκτεταμένον. Ένα, άρχισεν ο πρώτος, δύο ο δεύτερος, τρία ο ακόλουθος και ούτω καθεξής. Τότε άρχισε να γυρίζη γληγορώτερα, και ολονέν γληγορώτερα· ελάθευσε ένας, πατσ! ένα ράπισμα, και επάνω στα γέλια λαθεύει και ο ακόλουθος, άλλο πατσ! και ολονέν γληγορώτερα. Εγώ αυτός έλαβα δύο ραπίσματα, και με εγκάρδιαν ευχαρίστησιν παρετήρησα ότι ήσαν ισχυρότερα παρ' όσον εσυνήθιζε να τα δίδη εις τους άλλους. Γενικό γέλοιο και θόρυβος ετελείωσε το παιγνίδι, πριν μετρηθή ακόμη το χίλια. Οι πλέον σχετικοί ετράβηξαν ο ένας τον άλλον κατά μέρος, η καταιγίς επέρασε, εγώ δε ακολούθησα την Καρολίναν εις την αίθουσαν. Κατά την πορείαν μου είπε: τα ραπίσματα τους έκαμαν να λησμονήσουν την κακοκαιρίαν και τα πάντα! – Δεν ηδυνήθην να της αποκριθώ τίποτε. – Ήμουν επρόσθεσε, μία από τας μάλλον δειλάς, και ενώ υποκρινόμενν την θαρραλέαν, διά να ενθαρρύνω τας άλλας, έγεινα θαρραλέα. – Επήγαμεν εις το παράθυρον. Εβροντούσε πέρα μακράν, και λαμπρά βροχή έπιπτε θορυβωδώς επάνω εις την γην, και η πλέον τερπνή ευωδία με όλο το μέστωμα θερμής ατμοσφαίρας ανέβαινεν έως εμάς. Η Καρολίνα εστέκετο

στηριγμένη εις τον αγκώνα της· το βλέμμα της διεπέρα την χώραν, έβλεπε προς τον ουρανόν και προς εμέ, είδα τα μάτια της γεμάτα από δάκρυα, έβαλε το χέρι της επάνω στο δικό μου και είπε: Κλοποστόκ! Εθυμήθηκα παρευθύς την λαμπράν ωδήν που είχεν εις τον νουν της, και εβυθίσθην εις τον χείμαρρον των αισθημάτων, τον οποίον διά του συνθήματος τούτου εξέχυσεν επάνω μου. Δεν εβάσταξα, έσκυψα στο χέρι της και το εφίλησα με γλυκύτατα δάκρυα, και εκύτταξα πάλιν εις τα μάτια της. – Θαυμαστέ ποιητή! να έβλεπες την αποθέωσίν του εις τούτο το βλέμμα, και εγώ είθε ποτέ πλέον να μη ακούσω προφερούμενον το τοσάκις βεβηλωθέν όνομά σου!

19 Ιουνίου,

Πού άφησα τελευταία την διαταγήν μου δεν εξεύρω πλέον· τούτο όμως ηξεύρω, ότι ήσαν δύο ώραι μετά τα μεσάνυχτα όταν επλάγιασα, και ότι, αν ηδυνάμην να σου ομιλήσω αντί να σου γράψω, θα σε εκράτουν ίσως ως το πρωί.

Τι έγινε κατά την εκ του χορού επάνοδόν μας, δεν διηγήθηκα ακόμη· και σήμερα όμως δεν έχω προς τούτο διάθεσιν.

Ήτον η λαμπροτάτη ανατολή του ηλίου! Τα στενάζοντα δένδρα του δάσους, και οι δροσισμένοι αγροί πέριξ! Αι συντρόφισσαί μας εκουτούλιζαν και απεκοιμήθησαν. Εκείνη δε με ηρώτησε μήπως ήθελα ν' ακολουθήσω το παράδειγμά των, και ως προς αυτήν να μη ανησυχώ. –

Εφ' ὅσον βλέπω αὐτὰ τὰ μάτια ανοικτά, εἶπα, προσβλέπων αὐτὴν δυνατὰ, δεν ὑπάρχει βέβαια φόβος νὰ κλείσουν τὰ δικά μου. – Εβαστάξαμεν καὶ οἱ δύο ἕως εἰς τὴν θύραν τῆς, ὅτε ἡ υπηρέτρια ἡσυχὰ ἡσυχὰ τῆς ξάνοιξε, καὶ ἐρωτηθεῖσα εβεβαίωσεν ὅτι ὁ πατὴρ καὶ τὰ μικρὰ εἶναι καλὰ, καὶ ὅτι ὅλοι ἀκόμη ἐκοιμῶντο. Τότε τὴν ἐγκατέλειψα, παρακαλέσας αὐτὴν νὰ δυνηθῶ νὰ τὴν ἴδω τὴν αὐτὴν ἡμέραν· μου το ὑπεσχέθη, καὶ ἐπῆγα, καὶ ἀπὸ τότε ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ας οἰκονομοῦνται ὅπως θέλουν· ἐγὼ δεν ἐξεύρω πλέον πότε εἶναι ἡμέρα καὶ πότε νύχτα, καὶ ὁ κόσμος ὅλος εἶναι ὡς νὰ μὴ ὑπάρχῃ περὶ ἐμέ.

21 Ἰουνίου.

Ζω τὸσον εὐτυχεῖς ἡμέρας, ὁποῖας ὁ Θεὸς φυλάττει διὰ τοὺς ἀγίους τοῦ· καὶ ας μου τύχῃ ὅ,τι θέλει, δεν θα δυνηθῶ νὰ εἰπῶ ὅτι δεν ἐχάρηκα τὰς ἡδονάς, τὰς ἀγνοτάτας ἡδονάς τῆς ζωῆς. – Γνωρίζεις τὸ Βαλάιμ μου· ἐκεῖ εἶμαι ἐντελῶς ἀποκαταστημένος· ἐκεῖθεν μισὴ μόνον ὥρα ἔχω ἕως τῆς Καρολίνας· ἐκεῖ αἰσθάνομαι τὸν εαυτὸν μου καὶ κάθε εὐτυχίαν, πὺ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡδυνάμην ποτέ νὰ φαντασθῶ, ὅταν ἐδιάλεξα τὸ Βαλάιμ ὡς τέρμα τῶν περιπάτων μου, ὅτι ἐκεῖτο τὸσω πλησίον πρὸς τὸν ουρανόν! Πόσας φορές κατὰ τὰς ἐκτενεστέρας περιοδείας μου ἐβλεπα στέ μὲν ἀπὸ τὸ ὄρος, στέ δε ἀπὸ τὴν πεδιάδα πέραν τοῦ ποταμοῦ, τὴν ἑπαυλιν, ἡ ὁποία τώρα ἐγκλείει ὅλους τοὺς πόθους μου.

Φίλτατε Γουλιέλμε, πολλὰ ἐσκέφθην περὶ τῆς ἐπιθυμίας

του ανθρώπου, να επεκτείνεται, να κάμνη νέας ανακαλύψεις, να περιπλανάται· και έπειτα πάλιν περί της εξωτερικής τάσεως, εκουσίως να περιορίζεται, να φέρεται εις την τροχίαν της συνηθείας, και να μη φροντίζη μήτε διά τα δεξιόθεν, μήτε διά τα αριστερόθεν.

Είναι θαυμαστόν· καθώς ήλθα εδώ, και εκ του λόφου παρετήρουν την ωραίαν κοιλάδα, πώς το παν γύρω με προσείλκυεν. – Εκεί το μικρόν δάσος. – Αχ, να ηδύνασο ν' αναμιχθής με τας σκιάς του! – Εκεί του βουνού η κορυφή! – Αχ, να ηδύνασο εκείθεν να επιβλέπης τα εκτεταμένα περίχωρα! – Οι μεταξύ των συνδεδεμένοι λόφοι και αι προσφιλείς κοιλάδες; – Ω να εχανόμην εις αυτάς! – Έσπευδα εκεί, και επανηρχόμην, και δεν εύρισκα ό,τι ήλπιζα. Ω, συμβαίνει με την απόστασιν ό,τι και με το μέλλον! Μέγα τι αμυδρόν σύνολον υπάρχει προ της ψυχής μας το αίσθημά μας αφανίζεται καθώς μέσα σ' αυτό και ο οφθαλμός μας, και ποθούμεν, αλλοίμονον, να παραδώσωμεν όλην την ύπαρξίν μας διά να χορτάσωμεν την ηδονήν ενός μόνου, μεγάλου λαμπρού αισθήματος – και όταν σπεύδωμεν εκεί, όταν το εκεί γίνεται εδώ και τότε όλα είναι όπως και πριν, ξαναευρισκόμεθα εις την πτωχείαν μας, εις τα στενά μας όρια, και η ψυχή μας ποθεί μίαν ηδονήν που της εξέφυγε.

Τοιουτοτρόπως ο πλέον ανήσυχος περιπλανώμενος άνθρωπος ποθεί τέλος πάλιν την πατρίδα του, και ευρίσκει εις την καλύβην του, εις την αγκάλην της συζύγου του,

εις τον κύκλον των τέκνων του, εις τους κόπους προς συντήρησίν των την ηδονήν εκείνην που μάτην εζητεί μακράν εις τον ευρύχωρον κόσμον.

Όταν το πρωί με την ανατολήν του ηλίου πηγαίνω έξω εις το Βαλάιμ μου, και εκεί εις τον κήπον του ξενοδοχείου εγώ ο ίδιος μαζεύω τα μπιζέλια μου, κάθωμαι, τα καθαρίζω και εν τω μεταξύ αναγινώσκω τον Όμηρόν μου· όταν εις το μικρόν μαγειρείο διαλέγω έν αγγείον, παίρνω βούτυρον, βάνω τα μπιζέλια μου στη φωτιά, τα σκεπάζω και κάθωμαι πλησίον για να τ' ανακατώνω κάποτε, τότε αισθάνομαι ζωηρά το πώς οι υπερήφανοι μνηστήρες της Πηνελόπης, έσφαζαν, έκοπταν και έψηναν βόδια και χοίρους. Τίποτε δεν με γεμίζει με τόσο σιγαλόν αληθινόν αίσθημα, όπως κείνοι οι χαρακτήρες του πατριαρχικού βίου, τους οποίους εγώ, δόξα τω θεώ δύναμαι δίχως επίδειξιν, να συννυφάνω με τον βίον μου.

Πόσον ευχαριστούμαι που δύναται η καρδιά μου να αισθάνεται την απλήν αθώαν ηδονήν του ανθρώπου εκείνου που φέρει στο τραπέζι του το λάχανον, το οποίον αυτός ο ίδιος εκαλλιέργησε, και που τώρα όχι μόνον λάχανον, αλλά και όλες τας καλās ημέρας, τόμορφο πρωί που το εφύτευε, τις γλυκές βραδυές που το επότιζε και που εχαίρετο βλέπων προαγομένην την βλάστησιν, όλ' αυτά τα ξανααπολαύει σε μια στιγμή.

29 Ιουνίου.

Προχθές ήλθεν ο ιατρός από την πόλιν εδώ έξω προς

τον έπαρχον και με ηύρε χάμω ανάμεσα στα παιδιά της Καρολίνας, ενώ μερικά εσκάλωναν επάνω μου, άλλα με επείραζαν, και εγώ τα εγαργάλιζα, και μαζί μ' αυτά έκαμνα μεγάλον θόρυβον. Ο ιατρός, που είναι λίαν δογματικόν νευρόσπαστον, που ενώ ομιλεί διορθώνει τα μανικέτια του και απαύστως επιδεικνύει το στήθος του υποκαμίσου του, ηύρε τούτο ανάξιον φρονίμου ανθρώπου· το κατάλαβα από τα πειράγματά του. Αλλά δεν εταράχθηκα διόλου· τον άφησα να πραγματεύεται σπουδαία πράγματα, και εξανάκτισα τα χάρτινα σπιτάκια των παιδιών που είχαν χαλάσει. Μόλις επέστρεψεν εις την πόλιν και παρεπονείτο λέγων ότι τα παιδιά του επάρχου είναι ήδη αρκετά ανάγωγα και ότι ο Βέρθερος τα χαλάει τώρα όλως διόλου.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.